

Lex - Danmarks Nationalleksikon Dansklærerforeningen

Ida Elisabeth Mørch, im@lex.dk
Nanna Dam Jørgensen, ndj@lex.dk

Indledning

- Vi vil gerne sikre os at I kender Lex.
- Hvilke konkrete tiltag kan vi gøre på Lex, for at indholdet bliver mere relevant for gymnasieelever og -lærere?

Indledning

- Vi vil invitere jer med i vores lærerpanel.
- Her kan I være med til at hjælpe os med at prioritere vores indsats mellem fx:
 - Artikler vi mangler
 - Formidlingen i artiklerne, sprogligt og med andre virkemidler
 - Emneoversigter og temasider
 - Elevernes brug af Lex sammen med AI

Lex - Danmarks Nationalleksikon

- Lex - Danmarks Nationalleksikon bruges allerede meget i uddannelsessektoren som en pålidelig resurse til videns- og informationssøgning.
- Og Lex vil gerne være et endnu mere relevant opslagsværk for både lærere og elever.

Lex - Danmarks Nationalleksikon

- Lex udgør et troværdigt og kurateret alternativ til generativ kunstig intelligens, som ikke mindst uddannelsesverdenen kan have glæde af, men ikke nødvendigvis kender og bruger tilstrækkeligt.
- Vores forhåbning er at vi kan tilpasse vores formidling, så indholdet bliver endnu mere relevant for alle i gymnasieverdenen.

Supplerende stof til lærere og elever

- Lex-artikler kan bruges som supplement til primærlitteratur, undervisningsmaterialer og fagbøger.
- Artikler kan læses som uddybende læsning og som overordnet introduktion - i undervisningen og under opgaveskrivning.

Hvad omfatter Lex?

- Lex - videreudvikling af denstoredanske.dk
- Videreførsel og integration af danmarkshistorien.dk
- Nyt AI-værktøj som lanceres i slutningen af oktober i en betaversion
- På mere.lex.dk har vi
 - en side for undervisere
 - quizzet
 - Fake News Lab, en øvelsessamling til digital dannelse.

Vores AI-værktøj (chatbotten)

Google industrialiseringen

AI-tilstand Alle Billeder Videoer Nyheder Shorts-videoer Bøger Mere Værk

AI-oversigt

Industrialiseringen var den store historiske periode, hvor samfundet gik fra at være et landbrugssamfund til at blive et samfund med maskiner og fabrikker.

Hvad betød det?

- Fra hånd til maskine:** For lavede folk ting med hånden derhjemme eller på små værksteder. Nu overtog store maskiner arbejdet.
- Ny energi:** Dampmaskinen blev opfundet. Den kørte på kul og kunne trække både maskiner og tog.
- Flytning til byerne:** Folk rejste fra landet for at bo i byerne, fordi arbejdet var på fabrikkerne. Det kalder man *urbanisering* (at byerne vokser).

Hvornår skete det?

- I England:** Det startede i Storbritannien omkring år 1750. Det spredte sig hurtigt til resten af Europa.
- I Danmark:** Danmark kom senere med. Den store forandring skete her fra omkring 1870 til 1900.

Viden er under forandring
Svar er overfladiske og somme
tider forkerte
Der er ingen kilder

AI-tilgang til Lex' kuraterede
indhold - altid med angivelse
af kilder

Industrialiseringen

Industrialiseringen er en historisk proces med teknologiske, økonomiske og sociale forandringer, der transformerede samfundet fra landbrugsbaserede strukturer til industrisamfund. Processen tog sin begyndelse i Storbritannien i midten af 1700-tallet med mekaniseringen af tekstilproduktionen og bredte sig gradvist til resten af verden.

Den industrielle revolution og teknologisk udvikling Den industrielle revolution markerede et skift i måden, varer blev fremstillet på, ved at gå fra manuel produktion til brug af maskiner drevet af vand- eller dampkraft. I Storbritannien blev denne udvikling understøttet af tekniske nyskabelser som dampmaskinen, spindemaskinen og den mekaniske vævestol samt rige naturressourcer af råvarer som kul og jern. Fra omkring 1870 indtraf en anden fase, kendt som den anden industrielle revolution, som var baseret på nye teknologier og nye metoder til organisering af produktionen.

Samfundsmæssige konsekvenser Industrialiseringen medførte omfattende sociale forandringer. Urbaniseringen tog fart, da mennesker flyttede fra landdistrikterne til byerne for at arbejde i industrien, hvilket førte til væksten af store industribyer. Dette skabte nye samfundsstrukturer, herunder en omfattende arbejderklasse og en ny middelklasse.

Arbejdslivet ændrede karakter gennem udhædelsen af lønarbejde

Kilder

den industrielle revolution

Industriens historie

industrialisering

Industriens historie

anden industrielle revolution

Industriens historie

sekularisering

Religionssociologi

industrisamfund

Industriens historie

Industrialiseringens byer i Danmark

Byer

Storbritanniens historie 1783-1880

Storbritanniens historie

Danmarks industrialisering

Med chatbotten kan I (og jeres elever)

spørge om alt det, man normalt ville finde i et leksikon

Hvem var Margrete den 1.

bede om sammenstillinger

Hvad var forskellen på industrialiseringen i Danmark og
resten
af verden

få ting forklaret på en anden måde

Jeg forstår det ikke helt. Kan du forklare det på en anden

Med chatbotten kan I (og jeres elever)

bede den fremfinde artikler om givne emner

Find artikler om enevældens indførelse

få hjælp til, hvordan I starter på et emne

Hvor skal jeg starte hvis jeg vil lære noget om 2. Verdenskrig

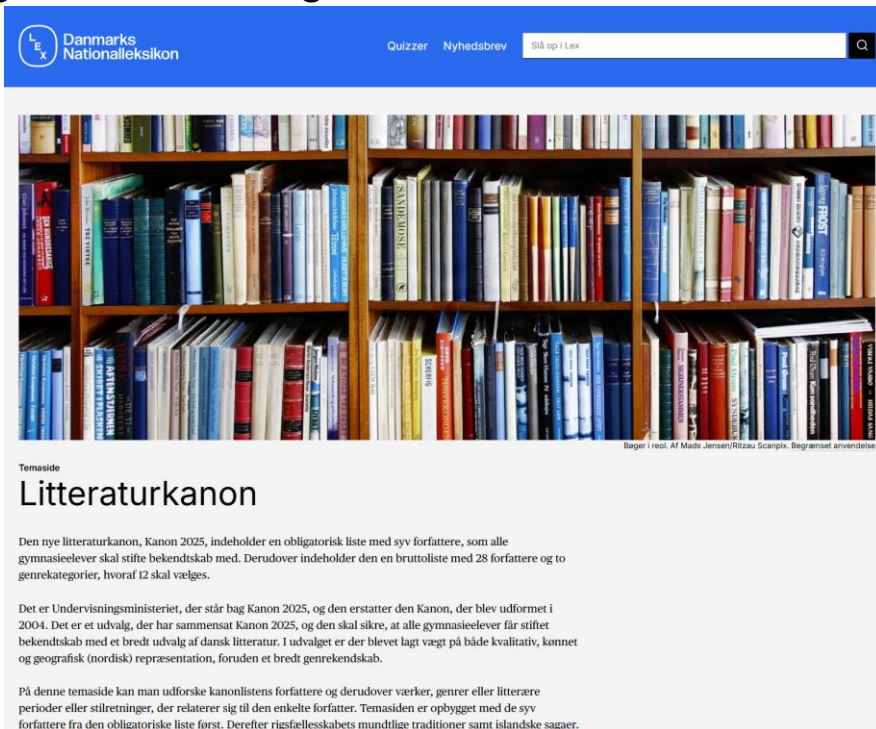
**bruge den søgemetode eleven kender - og bruger, men i
rammer der IKKE er det vilde vesten**

hvad, hvor, hvornår, hvornår, hvem

Forberedelse med temasider

- Temasiden [Litteraturkanon](#) giver en oversigt over:

- artikler om forfatterne
- udvalgte værker
- genreartikler

Lexikon Danmark
Quizzer Nyhedsbrev Søg op i Lexikon

Bager i roet. Af Mads Jensen/Ritzau Scanpix. Begrænset anvendelse

Temaside

Litteraturkanon

Den nye litteraturkanon, Kanon 2025, indeholder en obligatorisk liste med syv forfattere, som alle gymnasieelever skal stifte bekendskab med. Derudover indeholder den en bruttoliste med 28 forfattere og to genrekategorier, hvoraf 12 skal vælges.

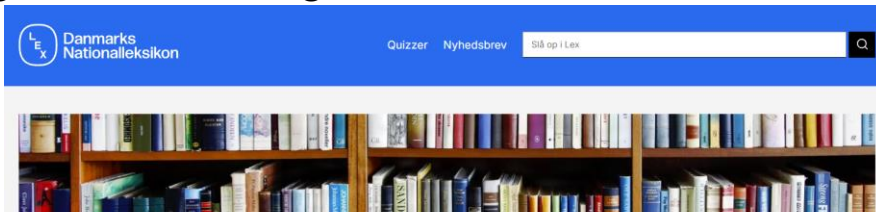
Det er Undervisningsministeriet, der står bag Kanon 2025, og den erstatter den Kanon, der blev udformet i 2004. Det er et udvalg, der har sammensat Kanon 2025, og den skal sikre, at alle gymnasieelever får stiftet bekendskab med et bredt udvalg af dansk litteratur. I udvalget er der blevet lagt vægt på både kvalitativ, kønnet og geografisk (nordisk) repræsentation, foruden et bredt genrekendskab.

På denne temaside kan man udforske kanonlistens forfattere og derudover værker, genrer eller litterære perioder eller stilretninger, der relaterer sig til den enkelte forfatter. Temasiden er opbygget med de syv forfattere fra den obligatoriske liste først. Derefter rigsfællesskabets mundtlige traditioner samt islandske sagaer.

Forberedelse med temasider

● Temasiden [Litteraturkanon](#) giver en oversigt over:

- artikler om forfatterne
- udvalgte værker
- genreartikler

INDHOLD

Ludvig Holberg ↓

H.C. Andersen ↓

Søren Kierkegaard ↓

Henrik Pontoppidan ↓

Karen Blixen ↓

Tove Ditlevsen ↓

Inger Christensen ↓

Rigsfællesskabets mundtlige traditioner ↓

Islandske sagaer ↓

Leonora Christina ↓

Thomas Kingo ↓

Charlotta Dorothea Biehl ↓

Johannes Ewald ↓

Thomasine Gyllembourg ↓

St. St. Blicher ↓

N.F.S. Grundtvig ↓

Mathilde Fibiger ↓

Det moderne gennembrud ↓

Selma Lagerlöf ↓

Marie Bregendahl ↓

Martin Andersen Nexø ↓

Karin Michaëlis ↓

Johannes V. Jensen ↓

Edith Södergran ↓

Tom Kristensen ↓

William Heinesen ↓

Hans Lyngø ↓

Peter Seeberg ↓

Klaus Rifbjerg ↓

Vita Andersen ↓

Henrik Nordbrandt ↓

Dan Turéll ↓

Michael Strunge ↓

Pia Juul ↓

Yahya Hassan ↓

2004. Det er et udvalg, der har sammensat Kanon 2025, og den skal sikre, at alle gymnasieelever får stiftet bekendtskab med et bredt udvalg af dansk litteratur. I udvalget er der blevet lagt vægt på både kvalitativ, kønnet og geografisk (nordisk) repræsentation, foruden et bredt genrekendskab.

På denne temaside kan man udforske kanonlistens forfattere og derudover værker, genrer eller litterære perioder eller stilretninger, der relaterer sig til den enkelte forfatter. Temasiden er opbygget med de syv forfattere fra den obligatoriske liste først. Derefter rigsfællesskabets mundtlige traditioner samt islandske sagaer.

Litteraturkanon

Tove Ditlevsen

Tove Ditlevsen

Tove Ditlevsens store forfatterskab omfatter både lyrik og prosa. Som lyriker var Ditlevsen forankret i en dansk lyriktradition, og som prosaist var hun i de første mange år at betragte som socialrealistisk forfatter, der omskrev egne oplevelser. I det sene forfatterskab opfandt Tove Ditlevsen sin egen variant af den litterære modernisme.

Autofiktion

Autofiktion er en litterær genrebetegnelse for skønlitteratur, der tager udgangspunkt i forfatterens eget liv, men samtidig bearbejder dette i fikionaliseret form. Genren placerer sig i spændingsfeltet mellem selvbiografi og roman og er kendetegnet ved en bevidst sammenblanding af faktiske og opdigtede elementer.

Socialrealisme

Socialrealisme er en kunstnerisk udtryksform, der i et realistisk formsprog skildrer emner med et socialt indhold og sigte og ansporer tilskueren eller læseren til at tage stilling.

Litteraturkanon

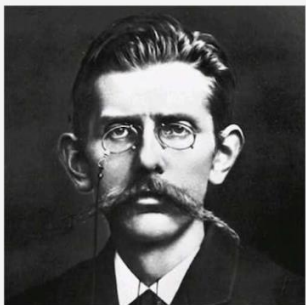
Det moderne gennembrud

Det moderne gennembrud er en periode, der løber fra begyndelsen af 1870'erne og frem til ca. 1900. I disse år sker der i Danmark et radikalt opgør med meget af det, samfundet traditionelt har bygget på - særligt inden for religion, konsroller og politik. Under det moderne gennembrud udspandt sig en debat, hvor alle autoriteter var til diskussion, og perioden var i det hele taget præget af et generelt opbrud fra den dominerende kristelige og idealistiske enhedskultur.

Herman Bang

Herman Bang har en svaghed for dem, der står uden for det normale borgerlige liv, som aristokraterne og artisterne; men en tendens til sentimentalitet i hans medfølelse afbalanceres af en resigneret, undertiden dog noget besk humor.

J.P. Jacobsen

J.P. Jacobsen er en af dansk litteraturs mest betydelige skikkelser. Han er en helt central kunstner i det moderne gennembrud, som foldede sig ud i et opgør med senromantikkens former og metafysik fra og med begyndelsen af 1870'erne. Jacobsen hører til i en generation, som også tæller kritikeren Georg Brandes samt forfatterkolleger som Herman Bang, Henrik Pontoppidan og Amalie Skram.

Henrik Ibsen

Henrik Ibsen er kendt som grundlæggeren af det moderne drama med skuespil, der fremstiller mennesket drevet af skjulte psykiske kræfter, fuldt af hemmeligheder og en fortid, det er umuligt at flygte fra. Ibsens skuespil repræsenterer på en og samme gang en naturalistisk og symbolistisk drejning i international dramatik.

Amalie Skram

Amalie Skram var det moderne gennembruds mest betydelige kvindelige forfatter. For samtiden var Amalie Skram nok for kontroversiel, skarp og determineret; i nutiden har hun vundet sig position for sin åbenhjertighed og for en kompromisløs vilje til at udtrykke og afdække de mest ekstreme tilstande, både socialt og psykisk, i en snarere ekspressionistisk end naturalistisk stil.

Det moderne gennembrud

Det moderne gennembruds litteratur

Det moderne gennembruds maleri

Det moderne gennembruds kvinder

Litteraturkanon

Yahya Hassan

Yahya Hassan

Yahya Hassan debuterede i 2013 med digtsamlingen *YAHYA HASSAN*, hvor personlige oplevelser af vold, omsorgssvigt og kriminalitet skildres i en sprogligt veloplagt, ekspressiv og nyskabende stil. Digtsamlingen blev på kort tid udgivet i 122.000 eksemplarer og er dermed den bedst sælgende debutsamling og bedst sælgende digtsamling i Danmark nogensinde. Med sin eksperimenterende stil, sorte humor og tabusprængende tematiseringer skabte Hassan et nybrud i dansk lyrik.

Multietnolekt

En multietnolekt er en variant af et standardsprog, der er karakteriseret ved at være vokset ud af multietniske miljøer, hvor sprogbrugerne har mange forskellige modersmål og ét fælles sprog til rådighed. I Danmark opstår multietnolekter typisk blandt grupper af unge i indvandrer-tætte områder, fx på Nørrebro i København.

Stemmen i litteraturen

Stemmen i litteraturen betegner både den særlige tone eller stemmeføring, der er i den litterære tekst, og den stemme, der synger eller fremfører teksten. En stemmen har en grundlæggende intentionel eller retorisk karakter. Det gælder både for litteratur og tale, at man henvender sig til nogen.

Feedback, input, spørgsmål?

- Vi står ved vores stand resten af dagen
- Folderen ligger på <https://mere.lex.dk/undervisning/>
- Kom forbi standen, eller svar på 6 spørgsmål
<https://mere.lex.dk/undervisning/laererpanel/>:

Bliv en del af Lex' lærerpanel

Du kan hjælpe os med at forbedre vores undervisningsindsats ved at tilmelde dig Lex' lærerpanel. Svar på 6 spørgsmål, og meld dig til vores lærerpanel, så vi kan høres ved.

Bliv en del af Lex' lærerpanel

Du kan hjælpe os med at forbedre vores undervisningsindsats ved at besvare 6 spørgsmål. Til sidst kan du tilmelde dig Lex' lærerpanel, hvis du vil være med.

Start her

Tak

Find tilmelding til lærerpanelet, folderen og slides:

Del gerne med dine kolleger

